

**NIEUWE POLITIEK
BETERE POLITIEK**

LUX21

**KORT
PARTIJPROGRAMMA
NUNSPEET 2026 - 2030**

www.lux21.nl

PARTIJPROGRAMMA LUX21 GEMEENTE NUNSPEET 2026 - 2030 KORT

Versie

Dit programma is een levend document. Wij passen het aan naarmate de actualiteit verandert en ons inzicht voortschrijdt. Nieuwe versies verschijnen regelmatig.

Versie: 1.1 (kort)

Gepubliceerd: 11 februari 2026

Vastgesteld door: Lux21 Fractie Nunspeet

Contact

Wij zijn benieuwd naar je reactie op dit programma. Zie je verbeteringen, onduidelijkheden of fouten? Heb je aanvullingen of aanscherpingen? Wij luisteren daadwerkelijk en passen ons programma aan op basis van nieuwe inzichten en actualiteiten. Iedere bijdrage wordt gewaardeerd.

www.lux21.nl

info@lux21.nl

Disclaimer

Alle inhoud in dit programma is vrij te kopiëren en gebruiken, uitgezonderd merkelementen van Lux21.

INHOUDSOPGAVE

1. Overheid en democratie	
1.1 Bestuur en ambtenarij	6
1.2 Democratie en inspraak	7
2. Handhaving en veiligheid	
2.1 Handhaving	9
2.2 Hulpdiensten en veiligheid	10
3. Ondernemen, werk en inkomen	
3.1 Ondernemen	12
3.2 Werk en inkomen	13
4. Bouwen, wonen en verkeer	
4.1 Bouwen en wonen	15
4.2 Verkeer en infrastructuur	16
5. Natuur, energie en leefomgeving	
5.1 Boeren	18
5.2 Energie en afval	19
5.3 Dier en natuur	20
5.4 Openbare ruimte	21
6. Zorg en samenleving	
6.1 Asiel en arbeidsmigratie	23
6.2 Zorg en welzijn	24
7. Onderwijs, cultuur en vrije tijd	
7.1 Christelijk Nunspeet	26
7.2 Cultuur en media	27
7.2 Horeca en evenementen	28
7.3 Onderwijs	29
7.4 Sport	30
7.4 Toerisme en recreatie	31

INLEIDING

Nunspeet staat voor grote keuzes. Onze gemeente groeit, maar woningbouw schiet tekort. Sportaccommodaties kampen met tekorten, dorpshuizen staan onder druk. Er wordt volop gedebatteerd over de toekomst van toerisme, natuur en leefbaarheid. Tegelijk zien we dat gemeentelijke ambities soms groter zijn dan wat nodig of betaalbaar is.

Nederlandse gemeenten staan voor een grote financiële uitdaging. Vanaf 2026 verandert de systematiek van het Gemeentefonds. Hoewel het kabinet het directe tekort deels heeft gedempt, blijft de structurele druk bestaan. Voor Nunspeet betekent dit dat uitgaven sneller stijgen dan inkomsten. Met een begroting van circa €115 miljoen vraagt dat om scherpe keuzes.

Lux21 kiest voor een sobere en realistische koers: minder geld naar overhead en niet-essentiële projecten, meer focus op basisvoorzieningen. Door tijdig te prioriteren en helder te kiezen, kan Nunspeet financieel gezond blijven zonder de rekening door te schuiven naar toekomstige generaties.

Oude en nieuwe politiek

De Nunspeetse politiek heeft beter gekend. Te lang is er gewerkt vanuit gewoonte en conventies. Het resultaat? Een politiek die verstoft, ondoorzichtig en weinig scherp is. Nunspeet verdient een politiek die scherp is, transparant communiceert en daadkrachtig handelt.

Lux21 brengt een nieuwe politieke cultuur naar Nunspeet. Een politiek van licht. Waar de politiek te vaak een strijdtoneel is geworden, kiezen wij voor helderheid, openheid en hoop. Onze nieuwe politiek kenmerkt zich door zes kernprincipes: zuiver en transparant, genuanceerd en gelaagd, positief en constructief, betrokken, idealistisch én realistisch, en zero-based beleid – wij durven beleid vanaf nul te heroverwegen.

Onze politieke lijn

Lux21 is een lokale, liberale en idealistische partij. Wij geloven in eigen verantwoordelijkheid en een overheid die faciliteert in plaats van stuurt. Wij stellen het belang van Nunspeters voorop en zijn kritisch op landelijk opgelegde regelgeving die de lokale leefbaarheid onder druk zet.

Lux21 is geworteld in de overtuiging dat politiek draait om dienstbaarheid aan de medemens en rentmeesterschap over de schepping. Het christelijke in ons gedachtegoed is geen dwingelandij, maar een kompas: hoe behandelen we elkaar, hoe gaan we om met wat ons toevertrouwd is, en hoe zorgen we voor wie dat zelf niet kan? Wij geloven in christelijke waarden als leidraad, niet als knuppel.

Sociaal, dichtbij en principieel – dat is de kern van onze aanpak. Sociaal betekent: er zijn voor elkaar. Dichtbij betekent: nabij en toegankelijk, met oog voor kleine kernen. Principieel betekent: trouw aan onze waarden en kostenbewust omgaan met belastinggeld.

Onze belangrijkste keuzes zijn helder: inwoners voor bezoekers, betaalbaarheid en toegankelijkheid, maatwerk in plaats van standaardoplossingen, waardering voor vrijwilligers, natuur voor korte-termijn-winst, geen symboliek zonder effect, en participatie die echt is.

Over dit programma

Dit verkiezingsprogramma is geen wensenlijst, maar een blauwdruk voor een Nunspeet waarin mensen kunnen wonen, werken en leven met trots, zekerheid en perspectief. Wij hebben bewust gekozen voor concreetheid: elk voorstel is onderbouwd met cijfers. Wij noemen bedragen, dekking en fasering. Wij benoemen dilemma's en durven nee te zeggen tegen voorstellen die onbetaalbaar of onhaalbaar zijn.

Alle maatregelen zijn zo ontworpen dat ze samen doorgevoerd kunnen worden. Wij investeren volop in voorzieningen die een verschil maken: betaalbare woningen, renovatie van schoolgebouwen, onderhoud van sportparken, structurele steun voor dorpshuizen en verbetering van verkeersveiligheid. Wij financieren dit via herprioriteringen, externe subsidies en OZB-groei. Tegelijkertijd zeggen wij bewust nee tegen voorstellen die te duur of te weinig effectief zijn.

Onze financiële lijn kenmerkt zich door drie principes: dekking vooraf, fasering en monitoring, en eerlijkheid. We geven bij elk voorstel aan waar het geld vandaan komt, bouwen grote projecten stapsgewijs op, en benoemen trade-offs transparant.

Dit programma geeft een heldere richting: een Nunspeet waarin inwoners voorop staan, waarin betaalbaarheid en toegankelijkheid leidend zijn, waarin natuur beschermd wordt, en waarin financieel verantwoord bestuur de norm is. Daar gaan we de komende vier jaar hard voor werken.

"Niemand heeft de verwezenlijking van zijn ideaal in de hand, maar waarheen koerst hij, die het niet in het oog houdt?" — J.R. Thorbecke

1. OVERHEID EN DEMOCRATIE

1.1 Bestuur en ambtenarij

Een goed gemeentebestuur is open, eerlijk en zuinig met belastinggeld. Ongeveer een kwart van de gemeentelijke begroting gaat naar bestuur en ambtenarij. Het ambtelijk apparaat is de afgelopen jaren flink gegroeid — landelijk met zo'n 18% tussen 2018 en 2024. Deels logisch door meer taken, maar het vraagt wel om een kritische blik. Wij willen een slanke organisatie die goed werkt, zonder onnodige bureaucratie.

Ambtenaren die in Nunspeet wonen kennen de wijken, de verenigingen en de lokale dynamiek. Die kennis is waardevol. Daarom willen we het makkelijker maken voor ambtenaren om hier te wonen, bijvoorbeeld via voorrang op sociale huurwoningen. We investeren in scholing via de Nunspeet Academy en bieden medewerkers een opleiding aan over kunstmatige intelligentie, zodat ze moderne hulpmiddelen verantwoord kunnen inzetten. Gedurende de hele raadsperiode bekijken we waar taken overbodig zijn of slimmer kunnen, met input van de ambtenaren zelf.

Bij inkoop geven we lokale ondernemers de voorkeur: zij mogen bij gelijke kwaliteit tot 10% duurder zijn. We houden ons aan de Roemernorm van maximaal 10% externe inhuur en publiceren jaarlijks een begrijpelijk overzicht van alle gemeentelijke uitgaven. Alle aanbestedingen maken we openbaar — ook de kleinere opdrachten die nu vaak onder de radar blijven.

We willen de gemeenteraad versterken. Raadswerk is veeleisend en verdient een betere vergoeding. Inwoners moeten beter kunnen meepraten via het BOB-vergadermodel. Elk jaar komt er een BestuursEffect-rapportage die laat zien of het college zijn beloften nakomt. Openheid is onze norm: we nemen Zweden als inspiratie en gaan zo ver als juridisch mogelijk om informatie te delen. We richten een lobbyregister in en laten elke twee jaar een integriteitsaudit uitvoeren.

- Continu evalueren welke taken geschrapt of gestroomlijnd kunnen worden, met een interne audit van de hele organisatie.
- Scholing faciliteren via de Nunspeet Academy; eenmalige AI-opleiding voor beleidsmedewerkers.
- Voorrang op sociale huurwoningen voor vitale beroepen, waaronder ambtenaren.
- Lokale ondernemers voorrang bij inkoop (tot 10% duurder bij gelijke kwaliteit).
- Maximaal 10% externe inhuur; raad informeren bij overschrijding.
- Alle aanbestedingen openbaar op TenderNed en gemeentelijke website, inclusief openbare aanbestedingskalender.
- Raadsvergoeding substantieel verhogen; lobby voor fulltime raadslidmaatschap.
- Lobbyregister invoeren en elke twee jaar een integriteitsaudit.
- Jaarlijkse BestuursEffect-rapportage over voortgang collegeakkoord.
- Samenwerkingsverbanden minimaal één keer per raadsperiode evalueren op meerwaarde.

1.2 Democratie en inspraak

Democratie leeft pas echt als inwoners zich het hele jaar betrokken voelen, niet alleen bij verkiezingen. Te vaak worden mensen pas geraadpleegd als plannen al vaststaan. Dan voelt meepraten als een vinkje, niet als echte invloed. Wij draaien dat om: de gemeente start met een open vraag, voordat oplossingen zijn bedacht. Wie de moeite neemt om mee te denken, verdient heldere terugkoppeling over wat ermee is gedaan en waarom.

De landelijke participatiewet verplicht gemeenten vóór 2027 een nieuwe verordening vast te stellen. Het huidige concept schiet tekort: te vrijblijvend, te veel ruimte voor het college om te bepalen wanneer inwoners mogen meepraten. Wij willen dat Nunspeet verder gaat dan het minimum, met echte instrumenten voor directe invloed. We voeren een burgerinitiatief in waarmee inwoners zelf onderwerpen op de raadsagenda kunnen zetten, en maken een adviserend referendum mogelijk bij grote keuzes. Het Right to Challenge geven we tanden: afwijzen kan alleen op basis van kwaliteit, haalbaarheid en kosten, niet op vage gronden.

We starten met een kleinschalige burgerbegroting waarbij inwoners meebeslissen over een deel van het budget. Het Burgerfonds Vitale Kernen bouwen we af — goede ideeën horen via de politieke weg een plek te krijgen, niet via een apart potje met extra regels. En een open overheid is ook een toegankelijke overheid: we publiceren documenten actief, houden de digitale dienstverlening op orde, maar zorgen dat je ook altijd via telefoon, brief of balie terecht kunt.

- Burgerinitiatief invoeren: inwoners kunnen zelf onderwerpen op de raadsagenda zetten.
- Verordening voor adviserend referendum opstellen; na evaluatie bindend referendum openhouden.
- Right to Challenge met toetsbare criteria; afwijzing alleen op basis van kwaliteit, haalbaarheid en kosten.
- Tweejaarlijkse burgerbegroting invoeren waarbij inwoners meebeslissen over een deel van het budget.
- Heldere terugkoppeling bij participatie: wat is er met inbreng gedaan en waarom.
- Burgerfonds Vitale Kernen afbouwen; budget via gewone begroting inzetten.
- Documenten actief publiceren; werken aan een lokale informatiewet die verder gaat dan de Woo.
- Digitale dienstverlening altijd aanvullen met niet-digitale alternatieven.
-

2. HANDHAVING EN VEILIGHEID

2.1 Handhaving

Inwoners hebben recht op een veilige woonomgeving. Goed veiligheidsbeleid combineert preventie met handhaving: sociale controle en gemeenschapszin voorkomen veel problemen, maar waar dat niet voldoende is, moet er stevig worden opgetreden. Nunspeet werkt regionaal samen in het Integraal Veiligheidsplan Veluwe Noord, zodat problemen niet verschuiven naar buurgemeenten.

Nunspeet heeft vier BOA's — te weinig voor de werkdruk. Hun taken zijn flink toegenomen en de samenleving is harder geworden. We willen het team uitbreiden naar minimaal vijf en hen direct uitrusten met wapenstok en pepperspray. BOA's richten zich op veiligheid en leefbaarheid, niet op kleine ergernissen. Met cameratoezicht zijn we terughoudend: privacy is een groot goed en zichtbare aanwezigheid werkt beter.

De beste veiligheidszorg komt van betrokken inwoners. In Elspeet functioneert een succesvol buurtpreventienetwerk met zo'n 25 vrijwilligers. Dat model willen we als inspiratie gebruiken voor andere kernen. Straathoekwerk Nunspeet speelt een cruciale rol bij jongeren: laagdrempelig contact, vroege signalering en bemiddeling bij overlast. Drugshandel pakken we consequent aan via het Damoclesbeleid, en bij vergunningen zetten we de wet Bibob actief in om crimineel geld buiten de deur te houden.

- BOA-team uitbreiden naar minimaal vijf; direct uitrusten met wapenstok en pepperspray.
- Handhavingsprioriteiten tweejaarlijks vaststellen door de gemeenteraad.
- Cameratoezicht alleen waar aantoonbaar noodzakelijk; sociale controle en zichtbare handhaving als voorkeur.
- Buurtpreventienetwerken ondersteunen, met Elspeet als voorbeeld voor andere kernen.
- Straathoekwerk Nunspeet structureel ondersteunen en waar mogelijk versterken.
- Consequent Damoclesbeleid bij drugshandel; regionaal samenwerken tegen het waterbedeffect.
- Overlast bij opvanglocaties en uitgaansgelegenheden direct aanpakken; horecalijn of app invoeren.
- Wet Bibob actief toepassen bij vergunningen en subsidies.

2.2 Hulpdiensten en veiligheid

Snelle en professionele hulp kan het verschil maken tussen leven en dood. In Nunspeet maken we ons zorgen: bij één op de zeven ambulanceritten is de hulp niet op tijd. Voor Elspeet en Vierhouten is het nog erger — daar is het één op de vier. De wet staat maximaal 5% overschrijding toe. Dat is onacceptabel. Sinds 2017 financiert de gemeente een ambulancestandplaats aan de Elspeterweg, maar voor de afgelegen kernen blijft de situatie problematisch. We blijven lobbyen bij de veiligheidsregio en het Rijk voor verbetering.

Omdat de ambulance niet altijd op tijd kan zijn, is het AED-netwerk via Hartslag nu van levensbelang. De First Responder post in Elspeet — waar brandweerlieden met medische kennis direct uitrukken bij hartklachten — heeft bewezen levens te redden. Dat model willen we uitbreiden naar andere kernen.

Nunspeet heeft twee brandweerposten met samen zo'n 55 vrijwilligers. Werving en behoud blijft een uitdaging, omdat mensen steeds vaker verder van huis werken. Via Behapbare Basis wordt de rol van vrijwilliger flexibeler. We willen daarnaast afspraken maken met werkgevers om brandweervrijwilligers vrij te geven bij uitruk.

De VNOG — waarin 22 gemeenten samenwerken — bezuinigt bijna €1,9 miljoen richting 2026, terwijl de opgaven toenemen. Die spanning vraagt om scherpe keuzes. Veiligheid mag geen abstract regionaal onderwerp worden. Ook de meldkamer kampt met capaciteitsproblemen. We blijven waakzaam dat bezuinigingen niet ten koste gaan van hulpdiensten in Nunspeet.

- Structurele financiering ambulancestandplaats Elspeterweg waarborgen; lobby voor betere aanrijtiden in afgelegen kernen.
- AED-netwerk uitbreiden; First Responder post Elspeet behouden en model uitbreiden naar andere kernen.
- Actieve werving en ondersteuning van brandweervrijwilligers; afspraken met werkgevers over vrijgave bij uitruk.
- Behapbare Basis en kazernerij ondersteunen om de vrijwilligersrol toegankelijker te maken.
- Waakzaam blijven dat VNOG-bezuinigingen niet ten koste gaan van lokale hulpdiensten.
- Meldkamer capaciteit kritisch volgen en signaleren richting veiligheidsregio en Rijk.

3. ECONOMIE, WERKEN INKOMEN

3.1 Ondernemen

De kracht van de lokale economie ligt bij ondernemers zelf. De gemeente hoeft niet alles voor te schrijven, maar moet ruimte geven, drempels wegnemen en initiatieven mogelijk maken. Te vaak loopt het vast op regels, procedures en trage besluitvorming. Dat moet anders.

Het BIZ-plan voor het centrum moet zorgen voor structuur en continuïteit. Met een verplichte bijdrage van alle ondernemers in het gebied, een gezamenlijke investeringspot en een betaalde centrummanager komt er eindelijk coördinatie. De raad steunt het plan unaniem, maar het draagvlak bij ondernemers zelf is doorslaggevend. Ondernemersverenigingen moeten zich richten op belangenbehartiging en lobbyen — evenementen horen bij gespecialiseerde organisaties. Op bedrijventerreinen stimuleren we parkmanagement: als ondernemers zelf investeren, matcht de gemeente hun bijdrage.

Op de arbeidsmarkt is krapte. De beste oplossing is Nunspeet een plek maken waar mensen willen wonen en werken. We zetten in op samenwerking met ROC's voor omscholing en geven vitale beroepen als leraar, zorgmedewerker en predikant voorrang op sociale huurwoningen. En we verminderen de regeldruk: één centraal loket voor ondernemers, gestandaardiseerde vergunningen en meer vertrouwen in plaats van controle.

- BIZ-plan centrum invoeren per 2027; actieplan draagvlak ontwikkelen.
- Betaalde centrummanager aanstellen deze raadsperiode.
- Subsidies voor ondernemersverenigingen richten op belangenbehartiging, niet evenementen.
- Parkmanagement faciliteren via matching grants.
- Samenwerking met ROC's voor omscholing; gemeente als verbinder op de arbeidsmarkt.
- Voorrang op sociale huur voor vitale beroepen.
- Centraal ondernemersloket; vergunningen standaardiseren en online aanvraagbaar maken.
- Meer vertrouwen, minder controle.

3.2 Werk en inkomen

Iedereen in Nunspeet moet de kans krijgen op passend werk en een waardig inkomen. Arbeid moet lonen, ondersteuning moet eerlijk zijn en niemand mag buiten de boot vallen. Hulp is er om mensen op weg te helpen, niet om afhankelijkheid in stand te houden.

Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt maken we een duidelijk onderscheid: wie perspectief heeft op werk, krijgt dagbesteding gericht op ontwikkeling. Wie blijvend ondersteuning nodig heeft, krijgt zinvolle en passende dagbesteding. De Inclusief Groep speelt een belangrijke rol bij beschut werk.

Nunspeet heeft een relatief eenvoudig stelsel van minimaregelingen — en dat willen we zo houden. We bieden twee basisregelingen voor huishoudens tot 120% van de bijstandsnorm: een bijdrage voor gemeentelijke belastingen en een bijdrage voor sport en cultuur. De witgoedregeling stoppen we deze raadsperiode. Veel mensen maken geen gebruik van regelingen door ingewikkelde formulieren of onbekendheid. Het Financieel Trefpunt Nunspeet willen we daarom beter onder de aandacht brengen.

Bij de tegenprestatie kiezen we voor stimuleren, niet straffen. Inwoners met een uitkering ondersteunen we om een zinvolle bijdrage te leveren — vrijwilligerswerk, buurtprojecten of ondersteuning bij organisaties. Geen strafwerk, wel maatwerk. Bij niet-zichtbare beperkingen is een medische verklaring vereist.

- Dagbesteding met twee sporen: ontwikkeling voor wie kan, zinvolle activiteiten voor wie blijvend ondersteuning nodig heeft.
- Inclusief Groep actief ondersteunen bij beschut werk.
- Inkomensgrens handhaven op 120% van de bijstandsnorm.
- Witgoedregeling stoppen binnen deze raadsperiode.
- Bekendheid Financieel Trefpunt vergroten; formulieren herschrijven in begrijpelijke taal.
- Op termijn bewegen naar automatische toekenning waar mogelijk.
- Tegenprestatie stimuleren met maatwerk; geen directe sancties, wel evaluatie na een maximale termijn.

4. BOUWEN, WONEN EN VERKEER

4.1 Bouwen en wonen

Nunspeet heeft een ernstig woningtekort. Starters vinden niets betaalbaar, de slaagkans op een sociale huurwoning is laag en ouderen vinden geen passende woning. Twintigers stellen gezinsvorming uit, gezinnen die willen uitbreiden worden tegengehouden. Dit is geen praktisch probleem — het is een crisis die levens stilzet. Tot 2040 zijn ruim 1.200 nieuwe woningen nodig, waarvan zo'n 1.000 in de kern Nunspeet.

Meer bouwen is noodzakelijk, maar het moet sneller en eenvoudiger. We volgen het landelijke STOER-advies: geen lokale bouweisen bovenop wettelijke minimums. Duurzaamheid mag een keuze zijn, geen blokkade. De Welstandsnota stroomlijnen we en we voeren vrijstellingen in voor standaardwerkzaamheden. Bouwen op eigen terrein — ook agrarische grond — maken we flexibeler. Zelfbouw en collectief opdrachtgeverschap passen goed bij onze dorpen.

Naast nieuwbouw zetten we in op creatieve oplossingen: bewoning van bijgebouwen toestaan, permanente bewoning van recreatiewoningen in afgebakende zones, en circa 10-15 tiny houses voor starters. We onderzoeken een starterscampus met zo'n 100 compacte sociale huurwoningen als springplank. Speculatie gaan we tegen met zelfbewoningsplicht en opkoopbescherming. Bij toewijzing geven we voorrang op basis van inschrijfduur en maatschappelijke binding.

Op bedrijventerrein De Kolk is fase 2 in ontwikkeling. Bij kaveluitgifte wegen we zwaar op lokaal ondernemerschap. De smart energy hub onderzoeken we als oplossing voor netcongestie. Bij grondbeleid gaat het om eerlijke behandeling: minnelijke verwerving, extra zorgvuldigheid voor agrariërs en onteigening alleen als uiterste middel. Om belangenverstremgeling te voorkomen verdelen we wonen en ruimtelijke ordening over verschillende wethouders.

- Tot 2040 ruim 1.200 woningen bouwen; STOER-principe volgen.
- Welstandsnota stroomlijnen; vergunningstrajecten versnellen.
- Flexibeler omgaan met bouwen op eigen terrein, inclusief agrarische grond.
- Bewoning bijgebouwen toestaan; permanente bewoning recreatiewoningen in afgebakende zones.
- 10-15 tiny houses realiseren; starterscampus met ~100 sociale huurwoningen onderzoeken.
- Zelfbewoningsplicht bij nieuwbouw (max 5 jaar); opkoopbescherming in gebieden met hoge druk.
- Evenwichtige woningmix: sociale huur, middenhuur en betaalbare koop.
- Transparant rapporteren over toewijzing sociale huur.
- Bedrijventerrein De Kolk fase 2 realiseren; smart energy hub onderzoeken.
- Minnelijke grondverwerving; agrariërs met extra zorgvuldigheid behandelen.
- Portefeuilles wonen en ruimtelijke ordening over verschillende wethouders verdelen.

4.2 Verkeer en infrastructuur

Goede infrastructuur is het stille fundament onder onze leefbaarheid en economie. De auto blijft voor veel Nunspeeters onmisbaar. We willen verkeer slimmer sturen, niet frustreren. Afsluitingen, paaltjes en drempels lossen verkeersproblemen zelden op — het aanpassen van wegprofielen werkt beter. Voor elektrisch laden voeren we een ruimhartig beleid op kabelgoottegels, zodat inwoners kunnen laden vanaf hun eigen gevel.

De fiets verdient meer aandacht. In het centrum investeren we in aantrekkelijke fietsparkeerplekken in plaats van vooral te verbieden. E-bikes en speed pedelecs hebben het tempo veranderd en daar moet de infrastructuur op worden aangepast. De stationsvernieuwing wordt afgerond in 2026; we willen die voorzieningen goed behouden. We steunen de lobby voor een intercityverbinding in Harderwijk.

Busvervoerder EBS kampt met rituitval tot 10% door personeelstekorten en technische problemen. Dat is zorgwekkend. Voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften leiden chauffeurstekorten tot onacceptabel lange reistijden. De brilconstructie bij de Eperweg heeft prioriteit vanwege directe verkeersveiligheidswinst. Directe uitvoering zit er deze raadsperiode niet in, maar we investeren in voorbereiding.

- Wegprofielen aanpassen in plaats van symptoombestrijding met drempels en paaltjes.
- Ruimhartig beleid op kabelgoottegels voor laden vanaf eigen gevel.
- Parkeerproblemen wijkgericht aanpakken; ontheffingensysteem blauwe zone tijdig evalueren.
- Investeren in aantrekkelijke fietsparkeerplekken; infrastructuur aanpassen aan e-bikes.
- Stationsomgeving goed behouden; lobby intercityverbinding Harderwijk steunen.
- Prestaties EBS kritisch volgen; provinciale druk voor verbetering ondersteunen.
- AMVO-vervoer verbeteren met kortere reistijden; buurtbussen stimuleren.
- Brilconstructie Eperweg als prioriteit; voorbereidende studies starten.

5. NATUUR, ENERGIE EN LEEFOMGEVING

5.1 Boeren

Boeren vormen de ruggengraat van Nunspeet. Hun werk gaat verder dan voedselproductie: zij onderhouden het landschap, dragen bij aan biodiversiteit en zijn al generaties lang een onmisbare schakel tussen natuur en gemeenschap. De afgelopen jaren zijn boeren te vaak neergezet als veroorzakers van problemen. Wij kiezen voor waardering.

Tegelijk zijn we realistisch. De sector staat onder zware druk. Jonge boeren worstelen met opvolging, hoge grondprijzen en de stapeling van milieuregels rond stikstof, PFAS en waterkwaliteit. Die stapeling moet worden doorbroken — afzonderlijk zijn regels vaak begrijpelijk, maar samen maken ze het werk onmogelijk. PAS-melders zitten sinds 2019 in juridische onzekerheid, de derogatie voor melkvee vervalt in 2026 en Gelderse salderingsregels maken ontwikkeling lastig. Te strenge regels werken grootschaligheid in de hand, terwijl juist de lokale familiebedrijven ondersteuning verdienen.

We geloven in vertrouwen en praktische oplossingen. Boerderijwinkels faciliteren we met eenvoudige vergunningen. Korte ketens zorgen voor eerlijke prijzen en verse producten. Het kabinet stelt jaarlijks €500 miljoen beschikbaar voor agrarisch natuurbeheer — we zorgen dat Nunspeetse boeren daar tijdig bij worden betrokken.

- Regeldruk drastisch terugdringen; stapeling van regels tegengaan.
- Actieve lobby voor perspectief PAS-melders en heroverweging afschaffing derogatie.
- Stikstof- en salderingsbanken faciliteren voor efficiënte toewijzing van vrijkomende ruimte.
- Programma's als BoerenPerspectief en BAJK stimuleren voor bedrijfsovername en strategie.
- Boeren proactief betrekken bij programma's voor agrarisch natuurbeheer.
- Boerderijwinkels faciliteren; vergunningsprocedures eenvoudig houden.
- Lokale producten promoten via gemeentelijke kanalen; streekproductlabel onderzoeken.
-

5.2 Dier en natuur

De natuur is geen decor — het is een fundamenteel onderdeel van wie we zijn. De Veluwe, de bossen, de heide, de meren: ze maken Nunspeet tot wat het is. Bij woningbouw en infrastructuur moet rekening worden gehouden met dieren en natuur, maar er moet ook ruimte zijn voor de mens. Wij kiezen voor een realistische, lokale aanpak: praktische maatregelen die passen bij Nunspeet, geen overmaat aan regels.

De monumentale bomen in onze gemeente verdwijnen nog te vaak door bouwprojecten en illegale kap. Wij bouwen eromheen en kappen alleen bij uiterste noodzaak. Grootschalige kap voor biomassa zien we niet als duurzame oplossing. De gemeente beheert zelf zo'n 3.400 hectare natuur en we willen in gesprek met Staatsbosbeheer over duurzaam bosbeheer. Groen moet doorlopen tot in woonwijken en het centrum.

Bij faunabeheer kiezen we voor evenwicht. De wolf hoort bij de Veluwe, maar onbeperkte groei is onverantwoord — bij dreigend gedrag moet snel worden opgetreden. Wilde zwijnen vragen om actief beheer. De schaapskudde van Elspeet is een levend symbool dat we structureel willen borgen met een nieuwe schaapskooi. Goed waterbeheer is essentieel: we investeren in afkoppelen van hemelwater, betere buffersystemen en schoning van vijvers en sloten.

- Monumentale bomen beschermen; kap alleen bij uiterste noodzaak met verplichte herplant.
- Kritisch op biomassalap; in gesprek met Staatsbosbeheer over duurzaam bosbeheer.
- Centrum en woonwijken verder vergroenen; groenbeleidsbudget toereikend maken.
- Natuurgebieden openhouden voor recreatie; afsluitingen herijken op basis van monitoring.
- Evenwichtig faunabeheer: gereguleerd afschot waar nodig, lobby voor aanpak probleemwolven.
- Schaapskooi voortvarend realiseren; voortbestaan kudde structureel borgen.
- Investeren in waterbeheer: hemelwater afkoppelen, buffersystemen verbeteren, samenwerking met waterschappen.

5.3 Energie en afval

Duurzaamheid moet praktisch, haalbaar en betaalbaar zijn. Geen dwang, geen symboolpolitiek. Inwoners en ondernemers weten zelf het beste wat past bij hun situatie — de gemeente faciliteert.

Het elektriciteitsnet staat zwaar onder druk. Grootverbruikers staan al op wachtlijsten en zonder ingrepen dreigt dat ook voor huishoudens. Netcongestie remt woningbouw en bedrijvigheid. We pakken onze rol richting netbeheerders en provincie en investeren in slimme oplossingen: lokale opslag, vraagsturing en slimme netten. Tegelijk zijn we kritisch op beleid dat de druk op het net verder opvoert. Windmolens zijn voor Nunspeet geen optie vanwege het kwetsbare Veluwe landschap. Kernenergie — met name kleine modulaire reactoren (SMR's) — zien we als noodzakelijk onderdeel van een stabiele energievoorziening.

Bij afval presteert Nunspeet al bovengemiddeld. We zijn uitgesproken tegen Diftar: het leidt tot illegaal dumpen, hogere kosten en treft grote gezinnen onevenredig. We willen het raadsbesluit terugdraaien vóór 2028. In plaats daarvan vereenvoudigen we: van drie naar twee bakken. De blauwe bak verdwijnt; restafval, PMD en papier gaan samen in de grijze bak. Moderne nascheiding via Omrin levert minstens even goede resultaten.

- Samenwerking met Liander, TenneT en provincie voor versterking van het elektriciteitsnet.
- Slimme netten, lokale opslag en vraagsturing faciliteren.
- Tegen windmolens in of rond Nunspeet; provinciale regels handhaven.
- Lobbyen voor versnelde ontwikkeling van SMR-projecten.
- Raadsbesluit Diftar terugdraaien vóór 2028.
- Van drie naar twee bakken: groen voor GFT, grijs voor de rest.
- Toegankelijke milieustraat of circulair centrum realiseren.

5.4 Openbare ruimte

Nunspeet behoort tot de mooiste gemeenten van Nederland. Die kwaliteit behouden en versterken is een kerntaak. Een prettige leefomgeving draagt bij aan gezondheid, sociale cohesie en woongenot. Esthetiek, functionaliteit en natuur moeten hand in hand gaan.

Het centrum staat onder druk — de levendigheid neemt af. Er is meer licht, groen en activiteit nodig zonder het eigen karakter te verliezen. Het is niet redelijk dat seizoensverlichting en aankleding vrijwel volledig door ondernemers worden betaald — een aantrekkelijk centrum is een collectief belang. Publieke kunst moet in harmonie zijn met de omgeving: verrijken, niet afleiden. Lokale kunstenaars verdienen meer podium. En we werken toe naar een gemeente die zoveel mogelijk reclamevrij is, naar het voorbeeld van Wageningen.

Nunspeet is rijk aan monumenten: de Dorpskerk, drie molens, Landgoed Noorderheide en een groot aantal beschermde grafheuvels. Monumentenzorg is geen luxe maar een verantwoordelijkheid. Het huidige fonds is vaak te beperkt. Eigenaren verdienen betere ondersteuning en erfgoed moet een vertrekpunt zijn in ruimtelijke plannen, niet een obstakel.

- Centrumvisie Nunspeet2030 versneld herijken; structureel gemeentelijk budget voor seizoensinrichting.
- Openbare ruimte verbeteren met meer groen, zitgelegenheden en sfeervolle verlichting.
- Meer ruimte voor lokale kunstenaars; inwoners betrekken bij keuzes.
- Toewerken naar reclamevrije gemeente; aanstootgevende reclame uitsluiten.
- Structureel budget voor monumentenzorg; erfgoed expliciet meenemen in ruimtelijke plannen.
- Archeologisch erfgoed beschermen en zichtbaar maken, met name de grafheuvels.
- Erfgoedatlas inzetten voor educatie via wandelroutes en informatieborden.

6. ZORG EN WELZIJN

6.1 Asiel en arbeidsmigratie

De aanhoudende asielinstroom legt zware druk op gemeenten. De Spreidingswet houdt weinig rekening met lokale draagkracht. Wij erkennen dat opvang van mensen in nood een morele dimensie heeft, maar dit mag nooit ten koste gaan van de veiligheid en leefbaarheid van onze eigen gemeenschap. Nunspeet moet zo min mogelijk asielzoekers opvangen en zich actief verzetten tegen onrealistische taakstellingen.

In de begroting 2026 trekt Nunspeet ruim €2 miljoen uit voor opvang. Daarbovenop komen indirecte kosten voor onderwijs, zorg en handhaving die niet volledig worden vergoed. We willen volledige openheid over deze kosten en over afspraken met het COA. Het AZC aan de Elspeterweg — met circa 100 alleenstaande minderjarige vreemdelingen — willen we niet verlengen na 2028. Voor statushouders willen we zo snel mogelijk af van de verplichte voorrang op sociale huurwoningen, zodra het kabinet dit juridisch mogelijk maakt.

Oekraïense vluchtelingen zijn een ander verhaal: oorlogsvluchtelingen uit een Europees land die tijdelijke bescherming verdienen. Die opvang zetten we voort, onder de strikte voorwaarde dat het tijdelijk blijft en terugkeer het uitgangspunt is. Bij arbeidsmigratie geldt: strikt reguleren, openbaar vergunnen en handhaven op fatsoenlijke huisvesting.

- Publiekelijk uitspreken tegen onrealistische taakstellingen; aansluiten bij gemeentelijke lobby.
- Kosten en lasten van asielopvang volledig in kaart brengen; openheid over COA-afspraken.
- AZC Elspeterweg niet verlengen na 2028.
- Voorrang statushouders op sociale huur afschaffen zodra juridisch mogelijk.
- Opvang Oekraïners voortzetten onder voorwaarde van tijdelijkheid; terugkeer als uitgangspunt.
- Huisvesting arbeidsmigranten strikt reguleren; vergunningen alleen via openbaar proces.
- Strikte handhaving op illegale huisvesting en malafide uitzendbureaus.

6.2 Zorg en welzijn

In Nunspeet moet iedereen kunnen rekenen op passende zorg op het juiste moment. Nu mensen langer zelfstandig wonen, neemt de druk op huisartsen en wijkverpleging toe. Ongeveer 40% van de gemeentelijke begroting gaat naar het sociaal domein. We willen dat stroomlijnen zonder dat de kwaliteit lijdt — niet door te korten, maar door beter samen te werken.

Jeugdhulp organiseren we via het CJG, met nadruk op vroege signalering en maatwerk. Straathoekwerk Nunspeet biedt laagdrempelig contact en verdient een hoger budget. Ouderen moeten zelfstandig en waardig kunnen leven. Respijtzorg voor mantelzorgers zetten we voort. Via het Wmo-loket moeten inwoners snel geholpen worden; de landelijke eigen bijdrage per 2027 volgen we zonder extra toetsingen.

Kwetsbare inwoners met meervoudige problematiek lopen vaak vast in een versnipperd landschap. De winst zit in heldere communicatie en beter samenwerkende organisaties. We zijn terughoudend met persoonsgebonden budgetten vanwege misbruikrisico — de gemeente houdt regie. Na sluiting van de Dorpsapotheek in 2024 bewaken we de toegang tot medicijnen actief. De gemeente richt zich op kerntaken, niet op ideologisch gedreven identiteitsbeleid. Iedereen is gelijk voor de wet.

- Jeugdhulp via CJG met focus op preventie en vroege interventie; budget Straathoekwerk verhogen.
- Respijtzorg voortzetten; mantelzorgers structureel erkennen in beleid.
- Wmo-loket laagdrempelig houden; landelijke eigen bijdrage volgen zonder extra toetsingen.
- Gemeente houdt regie op zorginkoop; terughoudend met persoonsgebonden budgetten.
- Inclusief Groep behouden en versterken als sociaal werkbedrijf.
- Overlap tussen regelingen schrappen; bureaucratie verminderen.
- Samenwerking faciliteren rond medicijntekorten en dorpsapotheken.

6. ONDERWIJS, CULTUUR EN VRIJE TIJD

7.1 Christelijk Nunspeet

Nunspeet is een christelijke gemeente en die identiteit mag zichtbaar zijn. Het christelijk geloof is al generaties lang bepalend voor onze cultuur, omgangsvormen en sociale samenhang. Wij staan pal voor vrijheid van godsdienst, maar zijn ook duidelijk: christelijke kernwaarden als rust, naastenliefde en gemeenschapszin geven richting aan beleid. Zondagsrust verdient bescherming. Christelijke feestdagen mogen nadrukkelijk worden gevierd in de openbare ruimte — met een kerstboom op de Markt en een gemeentelijke paasviering.

Kerken zijn meer dan gebedshuizen. Ze organiseren ouderenwerk, jeugdactiviteiten en vrijwilligersinitiatieven. Die maatschappelijke rol verdient erkenning. We willen kerken als partners betrekken bij beleid en stellen een vast jaarlijks interkerkelijk overleg in. Monumentale kerkgebouwen ondersteunen we met subsidies en een adviesfunctie voor kerkbesturen. Het tekort aan predikanten raakt onze gemeente direct — wij helpen door voorrang te geven bij sociale huurwoningen en te bemiddelen met woningcorporaties.

- Jaarlijks interkerkelijk overleg tussen gemeente en kerken.
- Kerken betrekken bij beleidsvorming op zorg, welzijn, jeugd en onderwijs.
- Gerichte subsidies en adviesfunctie voor onderhoud monumentale kerkgebouwen.
- Voorrang voor predikanten bij sociale huurwoningen.
- Zondagsrust beschermen; christelijke feestdagen vieren in de openbare ruimte.
- Ambtsgebed en ambtseed behouden in het huidige format.

7.2 Cultuur en media

Cultuur zorgt voor ontmoeting, ontspanning en verbinding. Juist nu Nunspeet groeit, is cultuur belangrijk om mensen bij elkaar te brengen. Elke euro moet zichtbaar bijdragen aan beleving, niet aan papierwerk.

De bibliotheek in de Veluvine bestrijdt laaggeletterdheid, helpt met digitale vaardigheden via het Taalhuis en biedt een laagdrempelige ontmoetingsplek. Het Noord-Veluws Museum draagt bij aan identiteit en educatie. Theater Veluvine is het culturele hart van Nunspeet. De overname door de gemeente is nu nodig, maar het doel moet zelfstandigheid zijn — meer commercieel, minder afhankelijk van subsidie. Lokale verenigingen en organisaties moeten het theater makkelijker kunnen gebruiken.

Lokale tradities als Eibertjesdag en de Nunspeetse Keiler verdienen erkenning via een Nunspeets label. De Canon van Nunspeet willen we heractiveren met een digitale aanpak via vrijwilligers. En lokale media staan onder druk: landelijk verdwijnen kranten en worden redacties uitgehold. Wij willen deze raadsperiode een onafhankelijk mediafonds instellen, naar voorbeeld van Delft, zonder inhoudelijke inmenging van de gemeente.

- Bibliotheek inzetten als partner bij laaggeletterdheid en digitale vaardigheden.
- Theater Veluvine kritisch volgen; doel is zelfstandigheid met efficiënte bedrijfsvoering.
- Procedures versoepelen voor lokale organisaties om Veluvine te gebruiken.
- Nunspeets label invoeren voor erkenning van lokale tradities.
- Canon van Nunspeet heractiveren via low-cost digitale aanpak.
- Onafhankelijk mediafonds instellen deze raadsperiode.
- Noord-Veluws Museum behouden; integreren in onderwijs- en erfgoedprogramma's.

7.3 Horeca en evenementen

Horeca en markten vormen het kloppend hart van een levendig centrum. We zien dat horeca en retail zich steeds vaker vestigen op bedrijventerreinen terwijl er leegstand is in het centrum. Die beweging willen we omkeren. We kiezen voor ruimte aan ondernemers met minder administratieve drempels, maar altijd met oog voor leefbaarheid en de christelijke waarden die Nunspeet kenmerken.

Evenementen als Eibertjesdag, Nacht van Nunspeet en de Nunspeetse Keiler verdienen structurele ondersteuning. Organisatoren lopen nu vast op stijgende kosten en complexe vergunningen. We willen snelvergunningen en meerjarige goedkeuringen voor terugkerende evenementen. Er komt een centrummanager en een nieuwe organisatie voor centrumprogrammering, gekoppeld aan de BIZ-uitvoerder en los van NudK. Vuurwerk hoort bij oud en nieuw — geen lokaal verbod, wel een centrale vuurwerkshow.

Dorpshuizen als Kulturhus Elspeet, De Wieken en Horsterhoek staan onder druk door vrijwilligerstekorten en stijgende lasten. We willen af van incidentele reddingsacties en toe naar voorspelbaar beleid met meerjarige afspraken en matching grants. De Boemerang blazen we deze raadsperiode nieuw leven in.

- Horeca in het centrum stimuleren; terrasvergunningen versoepelen.
- Snelvergunningen en meerjarige goedkeuringen voor terugkerende evenementen.
- Centrummanager aanstellen; nieuwe organisatie voor centrumprogrammering.
- Geen lokaal vuurwerkverbod; centrale vuurwerkshow organiseren.
- Zondagsrust respecteren; sport, cultuur en horeca op zondagavond na 13:00 uur.
- Kernbudget uitbreiden naar alle kernen inclusief Nunspeet; matching grants invoeren.
- Meerjarige afspraken voor dorpshuizen in plaats van losse projectsubsidies.
- De Boemerang nieuw leven inblazen met kostenefficiënte renovaties.

7.4 Onderwijs

In Nunspeet volgen ruim 4.500 kinderen onderwijs. Onze rol als gemeente is niet op de stoel van de leraar gaan zitten, maar zorgen voor goede randvoorwaarden: veilige gebouwen, praktische samenwerking en keuzevrijheid voor ouders. We faciliteren bewust meerdere onderwijsvormen — openbaar, bijzonder, Montessori. Kleine scholen behouden we zolang de kwaliteit goed is; fusies zijn een uiterste redmiddel.

Het lerarentekort is nijpend. We willen leraren voorrang geven op sociale huurwoningen zodat het aantrekkelijker wordt om in Nunspeet te werken. De schoolgebouwen zijn urgent aan vernieuwing toe: bijna 90% is ouder dan veertig jaar. Het Koersplan loopt tot 2038 en moet met urgentie worden uitgevoerd. IKC De Olijfboom is gestart, de belemmering voor IKC Oosterlaan moet worden opgelost en het ruimtegebrek in Nunspeet West verdient aandacht. We zijn bereid extra budget vrij te maken door elders te snijden.

Vroege ondersteuning via het CJG helpt achterstanden tijdig signaleren. Extra middelen richten we op de basis: taal en rekenen. Het Junior College Veluvine — maatwerk met kleine groepen — is een voorbeeld dat we koesteren. De Vrije Academie steunen we voor volwasseneneducatie en bestrijding van laaggeletterdheid.

- Lerarentekort aanpakken in samenwerking met PROO en schoolbesturen; voorrang op sociale huur.
- Thuischoling faciliteren binnen wettelijke kaders.
- Koersplan Onderwijshuisvesting met urgentie uitvoeren; extra budget vrijmaken.
- IKC Oost realiseren; belemmering IKC Oosterlaan oplossen; aandacht voor Nunspeet West.
- Voorschoolse educatie via CJG blijvend ondersteunen; focus op taal en rekenen.
- Junior College Veluvine behouden.
- Vrije Academie ondersteunen voor volwasseneneducatie.

7.5 Sport

Nunspeet is een echt sportersdorp. De combinatie van een actief verenigingsleven en prachtige natuur maakt sport hier bijzonder. Ieder kind moet kunnen sporten, ongeacht achtergrond of inkomen. Sportverenigingen draaien op vrijwilligers en verdienen betrouwbare ondersteuning. De jaarlijkse investering van €240.000 in Nunspeet Beweegt is het waard.

De huurverhoging van 9% voor sportverenigingen per 2026 draaien we terug — verenigingen moeten het makkelijker worden gemaakt, niet lastiger. Het tekort aan binnensportruimte is urgent: Veluvine sluit op meerdere doordeweekse avonden. Dat is onacceptabel en vraagt om een structurele oplossing. Sportpark Hulshorst ontwikkelt zich goed; voor de combibaan kiezen we voor 400 meter, met 333 als acceptabel alternatief. Schietsportvereniging Prins Willem Alexander is haar locatie kwijt en verdient snel duidelijkheid.

De Wiltsangh trekt jaarlijks ruim 100.000 bezoekers maar het zwembad wordt als steriel ervaren — meer sfeer is nodig. We geven het sportpark meer ruimte voor evenementen en horeca. Elspeet verdient eerlijke investeringen. Sport moet toegankelijk zijn voor iedereen: we steunen de Sportspullenbank, het Jeugdfonds en aangepast sporten.

- Huurverhoging 9% voor sportverenigingen terugdraaien.
- Structurele oplossing voor tekort aan binnensportruimte.
- Sportpark Hulshorst fase 2 uitvoeren; combibaan realiseren (voorkeur 400m).
- Schietsportvereniging Prins Willem Alexander een nieuwe thuisbasis geven.
- Sfeer en aankleding zwembad De Wiltsangh verbeteren.
- Meer ruimte voor evenementen en horeca op De Wiltsangh.
- Eerlijkheid tussen kernen bij sportinvesteringen.
- Sport toegankelijk houden voor lagere inkomens via Sportspullenbank en Jeugdfonds.
- Aangepast sporten en G-sport versterken.

7.6 Toerisme en recreatie

Met ruim een miljoen overnachtingen per jaar is toerisme een belangrijke economische factor. Zonder toerisme zou het winkelaanbod in Nunspeet, Elspeet en Vierhouten verschromelen. Maar Nunspeet moet in de eerste plaats een plek zijn om te wonen, te werken en te leven. Toerisme is welkom als bonus, niet als voorwaarde. Investeren in natuur, onderhoud en identiteit werkt beter dan dure marketingcampagnes. Via toeristenbelasting van €1,50 per nacht — goed voor circa €1,5 miljoen per jaar — vragen we een redelijke bijdrage die we besteden aan natuurbeheer en voorzieningen.

Nunspeet uit de Kunst moet zich richten op haar kerntaken: VVV-functie, natuureducatie en regionale samenwerking. Lokale evenementen dragen we gefaseerd over naar een andere organisatie. De verbinding met het Veluwemeer blijft achter. Het concept 'Nunspeet aan Zee' biedt perspectief, maar we kiezen voor een gefaseerde aanpak: eerst verkeer oplossen, dan een toegankelijk zwemstrandje als eerste stap. Het bezoekerscentrum moet in de eerste plaats Nunspeters dienen — scholen, gezinnen, verenigingen — en mag geen structurele financiële last worden.

Bij vakantie- en recreatieparken beoordelen we per geval. De dertig villa's bij De Beyaerd steunen we alleen na een positieve impactstudie én burgerconsultaties.

- Toeristenbelasting: uniform tarief handhaven; scherp handhaven bij Airbnb.
- NudK richten op kerntaken; lokale evenementen gefaseerd overdragen.
- 'Nunspeet aan Zee' gefaseerd aanpakken; eerst verkeer, dan zwemstrandje.
- Uitbaggeren Veluwemeer als stip op de horizon; samenwerking met Harderwijk en Elburg.
- Bezoekerscentrum: transparantie over kosten; geen extra investeringen zonder raadsgoedkeuring.
- Vakantiepark De Beyaerd alleen na positieve impactstudie en burgerconsultaties.
- Terrein De Gulle Belg uitsluiten voor recreatieve ontwikkeling.

